

Třináctá komnata strýčka Pepina aneb Co jsme se v Postřižinách nedočeti

Hroudy hlíny dopadaly na dřevěné víko s duněním, jež připomínalo rytmus smutečního pochodu. Apolena Pánková, čerstvá vdova, pozorovala, jak rakev s tělem jejího muže mizí v zemi, a snažila se nevzlykat moc nahlas. Celou scénu s uctivým odstupem sledoval také její bratranec Stanislav Dokoupil, doprovázený chotí. Teprve, když hrobníci přihodili na rov poslední lopatu hlíny, odvážil se Dokoupil sestřenici oslovit: „Poslyš, Apolenko, nechceš jít na chvíli k nám trochu se ohřát? Tady už nic nevykoukáš.“ Jeho žena ho bolestivě šťouchla loktem, aby naznačila, že se nevyjádřil příliš citlivě. Apolena však zvolna přikývla a jako první se vydala ke hřbitovní bráně.

Hostinec působil velmi útulně. Šero a chlad říjnového odpoledne zaháněl oheň plápolající v krbu a pochmurné myšlenky zase vyhlášená ořechovka, jejíž receptura byla rodinným pokladem Dokoupilů. Stanislav usadil zkormoucenou vdovu na čestné místo u stolu pro štangasty a sám se vrátil za nálevní pult, odkud si na pohřeb jen odskočil. Nalil dvě šťopičky z lahve pro speciální příležitost a nabídl Pánkové. „Tak na Václava! Ať tam nahoře vědí, co jim tam přišlo za šviháka,“ prohlásil a převaluje ho dlouze na jazyku, usrkával likér. Apolena do sebe skleničku obrátila naráz, ani nemrkla. Neříkala nic. „Tomu říkám žal,“ vydechl uznale její bratranec, „dáš si ještě jednu?“ Apolena mu přisunula prázdný kalíšek: „Bud' tak hodný, Slávku.“ A napůl k němu, napůl k sobě zamumlala ještě: „Když může smutek zapíjet vdovec, co by nemohla i vdova.“

O pár desítek minut a třetinu speciální lahve později seděla Apolena stále na čestném místě, jen vdovský klobouček se jí na hlavě trochu svezl ke straně a oči už neměla zarudlé jen od pláče. Hostinský ji polohlasem obhajoval před sousedy, kteří u vedlejšího stolu hráli mariáš. „To víte, ovdovět v pětadvaceti je daleko horší než na starý kolena. Když si zubatá přišla pro mého pana otce, matka nejhůř snášela, že nemá, s kým by se dohadovala o politice. Nakonec se handrkovala s nebožtíkovou fotografií a byla spokojená. Ale když vo muže přijde mladá holka, to je větší trápení. Zvláště, když si ho vzala z lásky jako tuhle Apolenka. Poznali se na študiích. Že má Apolenka fištrón, o tom nebylo pochyb, to je v naší rodině běžný, ale co teprve ten její Václav. To vám byl tak chytřej člověk, do Lidových novin psal, představte si! A hodnej jak byl, jéje. Velký štěstí s ním ta holka udělala. Jenom na dětech jim jaksi nebylo dáno. Ale tady Praze to tak nevadí, že, tady je lidu i bez toho dost. Tady se jim panečku žilo. Do divadel chodili a na koncerty a Apolenka se mohla věnovat té svojí literatuře. A pak se jí Václav pojednou rozstonal, to bylo ani ne před měsícem a vidíte, už je v Pánu. A chuděru Apolenku to úplně zdrtilo, no, a tak jsem jí nalil kapku něčeho proti smutku, a to víte,

u těch inteligentů se na to asi tolik nehledí, když ženská, jak bych to řek', hasí hodně velkej smutek," ukončil náhle svůj rozvleklý výklad hostinský a chlapi si novým pohledem měřili tu paničku, která byla tak smutná, že vypila za večer víc kořalky než jejich Máni a Anduly za celý rok.

Vlastně za dva roky. Byl zase konec října, na náhrobku s nápisem Václav Pánek 1899–1926 ležel čerstvý chvojkový věnec a Apolena opět seděla v Dokoupilově lokálu. Navenek už smutek odložila, ale kdo jí pohlédl do očí, musel si všimnout, že uvnitř je vše stále potažené černým sukmem. Stanislav se s ní pokoušel navázat hovor, ale Apolena odpovídala jen mechanicky, a tak toho po chvíli nechal. Navíc se hospoda brzy zaplnila a Dokoupil neměl na utěšování mladé vdovy čas. O to víc ho překvapilo, když si po nějaké době všimnul, že si k ní přisedl nějaký cizí muž. Na první pohled na něm nebylo nic zvláštního, vypadal jako úplně obyčejný člověk. Přesto však Dokoupilovi přišlo náramně podezřelé, že se ometá kolem jeho sestřenice. „Poslyšte, pane," zasyčel, když došel ke stolu, „tohle je moje příbuzná a je to počestná dáma!“ „To je v pořádku, Slávku, jen si povídáme," mírnila ho Apolena. Chlapík však obhajobu ani nepotřeboval: „Můžete být úplně klidnej, vašnosto, já jsem si sedl zrovna k tomuhle stolu jen proto, že jinde nebylo místo. A jsem taky náramně počestnej člověk, nebojte se.“ Dokoupil musel uznat, že jinde se muž opravdu posadit nemohl. „Dobrá, dobrá, tak co to bude?“ „Inu, co asi, pivo bych si dal. Teda radši mně přineste rovnou dvě, koukám, že se sem znovu hned tak nedostanete.“

„Tak na vaše zdraví, milostivá paní," řekl, pozvedaje půllitr k ústům. Když ho pokládal na stůl, byl už prázdný. „Teď vy!" vyzval Apolenu. „Co já?" „Teď musíte vy vypít naráz to druhý. Já se na vás nemohl dívat, sedíte tu jako u mučení, vám se musí vrátit radost ze života. Pivo je první krok. Tak na zdraví, já jsem nějakej Josef.“ „Apolena," špitla. Chtěla ještě něco namítnout, ale dobrácký pohled jejího společníka rozptýlil jakékoliv podezření o nekalých úmyslech. Natáhla se po plné sklenici. „No, tak se mi líbíte. Základem je, neptat se proč, ale spíš proč ne, rozumíte.“ Apolena nevěděla, jak se jít to podařilo, ale když sklenici odkládala, zlatavého moku v ní zbývalo jen na dva prsty. A ona sama se cítila tak plná (nejen piva, ale i pocitů a myšlenek), že se obávala, že praskne, pokud se s nimi rychle nepodělí.

„Dnes je to rok, co jsem ho pohřbila, a pořád to hrozně bolí," dokončila o něco později své vyprávění. „To musel být opravdu skvělej mužskej, když jste se nechala zakopat s ním," poznamenal pan Josef po chvíli. Apolena se zarazila: „Jak to myslíte?" „Mno, copak jste tenhle rok pořádně žila? Mně to vaše povídání znělo, jako byste umřela spolu s ním.“ Pánková se na muže rozhořčeně podívala. „Nic neříkejte, já vím, milovala jste ho a truchlit se sluší, ale všeho

moc škodí. On umřel, vy žijete a mezi tím by přece měl být vidět nějaký rozdíl. Kdyby to bylo naopak, chtěla byste, aby Václav do konce života smutnil? Nechtěla, vidíte, tak vy už taky nesmutněte.“ Apolena si rozpačitě mnula prsty. Po chvíli zašeptala: „Jenomže já už to asi neumím.“ Chlapík se pousmál. „V tom případě máte velký štěstí, že jste natrefila na mě. Já jsem odborník na radost ze života!“

Hostinský Dokoupil celý večer nevěděl, kam dřív skočit. Když si karbaníci poručili ořechovku, vzpomněl si na sestřenici a zalétl pohledem k jejímu místu. U čestného stolu však nikdo neseděl a vedle prázdných sklenic leželo jen několik zašlých mincí.

„Základem je,“ vysvětloval Josef, zatímco si za chůze nacpával dýmku, „přestat hledět na to, co si o mně pomyslí lidi v mém okolí a široká veřejnost. Kupříkladu já si zcela uvědomuju, že si o mně myslíte, že to nemám v hlavě v pořádku, ale jak vidíte, lautr nic to se mnou nedělá.“ Zeširoka se usmál: „Samozřejmě, že to má jistý omezení, nemůžete si kupříkladu usmyslet vyloupit klenotnictví a říct si, že je vám jedno, co na to lidi. Ale vy mě určitě chápete, vidíte, vy jste přece inteligentní ženská.“ „V tomto vám rozumím. Ale musím se přiznat, že mi vůbec není jasné, kam tím v mém případě míříte.“ „No tak to vám můžu říct přesně, kam teď míříme. Do kostela.“ Apolena se překvapeně zastavila. Do kostela, v půl jedenácté večer? Nepřepískla to trochu, když se vydala na procházku po městě s tímhle podivným chlapíkem? Jak mu taktně naznačit, že o návštěvu sakrálních staveb v této pozdní hodině nemá zájem? „A není na to trochu nevhodná doba?“ poznamenala nakonec opatrně. „Naopak,“ odušil její průvodce a usmál se ještě víc.

„Tohle je tak zastrčený kostelík, že se tu v noci ani nezvoní, což je hrozná škoda, ale my to teď napravíme. Tu máte lano a tahejte. To je krása, co?“ Mladá paní Pánková si opravdu neuměla dost dobře vysvětlit, proč toho chlapa na slovo poslouchá. Že by jí přilil nějaký dryják do toho piva? Teď ale musela uznat, že na tom, co do ní celý večer hustí, něco bude. Stála uvnitř kostelní věže, úzkými okénky pozorovala hvězdnou oblohu a vši silou tahala za lano, jež rozhoupávalo velký zvon, a ten nádherně duněl a Apolena měla najednou pocit, jako by se v rytmu houpání zvonového srdce dávalo znovu do pohybu i srdce její, o kterém si myslela, že už před rokem zůstalo ležet pod hromadou hlíny. Apolena zvonila a zvonila a viděla, že má muž naproti ní na tváři blažený úsměv a že mu svítí oči a hoří tváře a že se mu špičky odlepují od země, jak po každém zhoupnutí nadskočí, aby mohl do toho dalšího dát větší sílu. Tak oba zvonili, až jim zaléhalo v uších a nemohli se nabažit té krásy. Pak pan Josef náhle přestal a ona velmi neochotně pustila lano taky. „Ven bysme to měli vzít nějakou jinou cestou,“ poznamenal konverzačním tónem. Apolena se na něj překvapeně podívala. Čekala další hlubokomyslnou

poznámku. „Proč nemůžeme jít těmi dvířky, od kterých máte klíč?“ „No, páč se k nim řítí strážník, a já mám ten klíč tak trochu neoficiálně, jestli mi rozumíte.“ Apolena se začala – pravda, trochu hystericky – smát při představě strážníka, který je zatýká pro neoprávněné vniknutí na kostelní věž a rušení nočního klidu. Smích ji ztuhl na rtech, když viděla, jak Josef přelézá věžní ochoz. „Nebojte se, paní Pánková, mám to tu vobhlídnutý, je tu lávka pro kominíka,“ řekl a pustil se zábradlí. Apolena vyjekla. „Tak pospěšte,“ ozvalo se za chvíli, „na policejní stanici se ze života raduje trochu hůř.“ To ji přinutilo alespoň nahlédnout přes ochoz dolů. Opravdu od něj vedl úzký žebřík k hřebeni střechy, po kterém se vinula prkenná lávka. Když přehazovala nohu přes zábradlí, úsměv se jí z nepochopitelného důvodu znovu objevil na tváři.

Z druhého konce střechy, bezpečně ukryti ve stínu štítu, pak pozorovali, jak po ochozu zmateně krouží temná silueta.

„A co bude teď?“ zeptala se Apolena dychtivě. Začínala tomu radování ze života přicházet na chuť. „No, já už chtěl jít do hajan, ale když vidím váš zájem, tak to ještě odložím. Před spaním by se měl člověk trochu opláchnout, což?“ A šli k řece. Zuli se a chvíli se jen tak brouzdali na mělčině. Podzimní voda studila jako čert a za chvíli nohy zabořené v říčním bahýnku ani necítili. Ale zato mohli při házení žabek trefovat hvězdy zrcadlící se na hladině a sledovat, jestli je náhodu nesrazili i z nebeské klenby. A jaké to pak bylo blaho znovu se about do měkkých kožených botek s beránkem uvnitř.

„Já nevím jak vám, ale mně vždycky u vody hrozně vyhládne a v noci obzvlášť.“ Vytáhl z kapsičky zašlé cibule. „No jo, touhle dobou už bude hotovo.“ Odmlčel se v očekávání zvědavé otázky. Žádná nepřišla. Naoko rozduřené se obrátil na Apolenu: „Co se neptáte? Vždyť jste se furt ptala. Co se neptáte?“ „Já už to nepotřebuju vědět hned,“ odvětila, „mně stačí se těšit.“ A muž uznale pokýval: „Máte recht. Koukám, že už začínáte tušit, jak to funguje.“

A tak si zavázali tkaničky a proplétali se tiše oddechujícími uličkami a těšili se. Za chvíli se těšení změnilo v radostnou jistotu, protože jim nosy pohladila teplá a křupavá vůně, a domek za rohem na ně zamrkal jedním rozsvíceným ok(n)em, nad nímž Apolena rozeznala vývěsní štít. Sice se ve tmě nedal přečíst, ale nebylo pochyb, že se tam píše: Pekařství.

Pekař Kočka se nestačil divit, když ve čtyři ráno kdosi zaklepal na okno. Venku stál chlapík v pomačkaném obleku a hezky oděná, byť trochu umazaná dáma. A protože slušně poprosili a protože bylo dneska Všech svatých a protože měl pan Kočka rád zvláštní příhody a ještě raději měl lidi, prodal jim jeden čerstvý pecen chleba, vlastně ten nejčerstvější, co kdy zpeněžil,

neboť se z něj ještě valila teplá pára. A ti dva poděkovali a odešli ulicí v tu stranu, kde obloha začínala blednout.

„Víte, pane Josefe, maminka vždycky říkala, že z teplého pečiva bude člověku špatně. Já si myslím, že si to vymyslela, aby ty svoje koláče stihla aspoň donést na stůl,“ prohlásila Apolena, odlomila si další kus chleba a nechala ho v ústech rozpustit. „No to bych řek,“ přisvědčil pan Josef a polkl sousto. „Když si tady takhle obřadně ulamujeme z jednoho bochníku, myslím, že mi můžete říkat Pepine. Tak mi říkají lidi, co mě znají. Vy už mě snad aspoň trochu znáte. Teda doufám. Protože pan Josef zní hrozně!“

Apoleně bylo tak krásně, že si ani nevšimla, že už není v anonymních spících uličkách, ale že už došli do té části města, které říkala doma. Za zatáčkou se vynořila kovaná brána s nápisem, který taky nemohla přečíst, ale který dávno znala nazpaměť. Memento mori.

Apolena Pánková, tou dobou už rok a tři dny ovdovělá, seděla na hřbitovní zdi nad hrobem svého muže, cumlala poslední kůrku a s člověkem, který ji znovu naučil žít, pozorovala, jak se rodí nový den. Když bylo nebe v jednom ohni a obzor už přestříhl slunci pupeční šňůru, nabídl jí ten známý cizinec dýmku. Bezmyšlenkovitě z ní potáhla. Když se vzpamatovala ze záchvatu kašle, zeptala se: „To je na znamení, že jsem vstala jako fénix z popela? Nebo abych si vzpomněla, že jsem prach? Nebo abych poslala signál tam nahoru?“ A muž po jejím boku s očima upřenýma do slunce po chvíli odvětil: „Ne, prostě jsem měl chuť si zakouřit.“

Alžběta Lepková, 19 let

náměstí Krále Jiřího 104, Kunštát